

به نام خدا

سازمان بورس و اوراق بهادار
SECURITIES & EXCHANGE ORGANIZATION

مدیریت فروش، توسعه و مطالعات اسلامی

جلوگیری از فعالیت در بازار فارکس

مدیریت امور حقوقی و انتظامی

کد گزارش: ۹۳-۹-۲۰۱۳

تاریخ: تیر ۱۳۹۲

در سالهای اخیر به دلیل تبلیغات گسترده در زمینه فعالیت در بازار فارکس و ارائه آموزشهایی در برخی از مؤسسات آموزشی و شرکتها و حتی دانشگاهها و مراکز آموزش عالی کشور، حوزه فعالیت در آنچه که معامله در بازار فارکس گفته می شود گسترش یافته بود. ادعای غالب شرکتهای فعال در این بازار که عمدتاً تحت عنوان شعبه یا نمایندگی کارگزاران بین المللی یا کارگزاران خارجی در ایران فعالیت می کردند، انجام معامله در بازارهای بین المللی (فارکس) و یا در بازارهای کالائی مثل نفت خام، فلزات و یا سهام و اوراق مشتقه بود. این در حالی است که بیشتر این شرکتها صرفاً با جمع آوری وجوه مردم، اسامی آنها را در سایتها و نرم افزارها ثبت نام نموده و نمایی از معامله غیر واقعی (Demo) را به آنها نشان می دادند و در پایان هر ماه یا هر دوره قرارداد، سود یا زیانی را برای آنها شناسایی و از منابع مالی جمع آوری شده استفاده های دیگری به عمل می آوردند. تعداد بسیار محدودی از این شرکتها نیز از کارگزاران کشورهای دیگر آن هم از کارگزارانی که اعتبار کافی نداشته و غالباً در مناطق آزاد اقتصادی مثل ویرجین آیلند، دوبی، قبرس و مناطقی از لبنان، روسیه و چین ثبت شده و تحت نظارت دولت خاصی نمی باشند، نمایندگی فعالیت اخذ نموده و از نرم افزارهای غیر معتبر و حتی قابل دستکاری استفاده می کردند. تعدادی شرکت کارگزاری غیر ایرانی هم از طریق شرکتهایی که در ایران ثبت شده اند، در کشور ما فعالیت می نمودند و النهایه اینکه غالب شرکتهایی که در زمینه بازار فارکس فعالیت می کردند در مناطق آزاد کشور از قبیل کیش، قشم و بندر انزلی به ثبت رسیده، انگیزه مؤسسين آنها تماماً تلاش برای فرار از نظارت نهادهای نظارتی در سرزمین اصلی در جریان ثبت شرکتها بود. براساس بررسیهای اولیه این سازمان، مشخص گردید اغلب سرمایه گذاران در بازار فارکس و بورسهای بین المللی با ضرر و زیان مواجه شده و حتی تعدادی از افراد حرفه ای که در بانکها و نهادهای مالی در ایران فعال هستند و از تحصیلات دانشگاهی نیز برخوردارند وارد فعالیت در این بازار شده و زیانهای قابل توجهی را متحمل شده اند که براساس ترفندهای این شرکتها، زیان خود را ناشی از ضعف دانش و تخصص خود دانسته اند. همچنین بررسیها نشان می دهد تنها دلیل رشد و گسترش این شرکتها، انگیزه سودجویی مؤسسين و مدیران آنها بود که به بهای زیان فاحش اقتصاد ملی و پس اندازکنندگان ایرانی، صرفاً منافع خود را مدنظر قرار می دادند.

گفتنی است فعالیت در بورسهای بین المللی به ویژه فعالیت در بازار قراردادهای آتی نفت خام و فلزات و به ویژه فعالیت در بازار ارز فارکس عملیات پیچیده و تخصصی است که نیازمند دانش مالی لازم و آموزشهای حرفه ای است. افرادی که در ایران در این زمینه ها فعالیت می کردند صرفاً در کلاسهای آموزشی جهت داری که بعد تبلیغاتی آنها بیشتر از بعد آموزشی آن است اطلاعات کاملاً کلی و اجمالی از این بازارها پیدا نموده و با اغفال آموزش دهندگانی که بخشی از این شرکتها بودند

نسبت به عقد قرارداد و پرداخت وجه اقدام می‌کردند و هرگونه ضرر و زیان خود را به حساب ضعف اطلاعاتی خود گذاشته و به عنوان هزینه تمرین و کسب مهارت خود قلمداد می‌کردند. واقعیت این است که اساساً اینگونه فعالیتها حتی در کشورهایی که بازارهای مالی گسترده و پیشرفته‌ای دارند خاص نهادهای مالی مرتبط و افراد حرفه‌ای است و افراد عادی با صرف حضور در یک کلاس آموزشی نباید در این فعالیتها وارد شوند. تقریباً در تمام کشورها برای فعالیت در این بازارها و فعالان آنها مقررات سخت و محدود کننده‌ای وجود دارد تا از حقوق سرمایه‌گذاران حمایت کند. فعالیت بدون مجوز این شرکتها در کشور ما باعث شده بود که افراد غیرحرفه‌ای بدون هیچگونه حمایت قانونی در دام تبلیغاتی این شرکتها گرفتار شوند و داراییهای خودشان را از دست بدهند.

همچنین ابزارهای مالی موجود در بورسهای بین‌المللی و بازار فارکس و شیوه‌های معاملاتی آنها در بسیاری از موارد با نظام حقوقی ما و با مبانی شرع مقدس اسلام مغایرت دارد. اینگونه ابزارها و شیوه‌های معاملاتی پس از تطبیق و بومی‌سازی با نظام حقوقی کشور در کمیته فقهی سازمان طرح و پس از تأیید آن ابزار یا شیوه معاملاتی در کمیته مذکور و مطابقت آن با اصول شریعت اجازه راه‌اندازی و استفاده از آن در بورسهای داخل کشور داده می‌شود به طوری که تا به حال استفاده از قراردادهای آتی در معاملات سکه و شمش طلا و فلزات و اخیراً در سهام اجازه داده شده اما معاملات Short Selling و نیز قراردادهای آتی روی شاخص از سوی کمیته فقهی مردود اعلام شده است. لذا بیشتر ابزارها و شیوه‌های معاملاتی در بازار فارکس و بورسهای دیگر کشورها مغایر با مبانی شرعی است و منافع و سود شرکتها به دست آمده توسط این شرکتها و حتی سود احتمالی سرمایه‌گذاران نامشروع و برخلاف قانون اساسی می‌باشد. بنابراین علاوه بر ریسک بالای این معاملات و عدم وجود حمایت‌های قانونی از سرمایه‌گذار و فقدان راه‌حلهای حل و فصل اختلافات در بازار فارکس و بورسهای بین‌المللی بسیاری از اینگونه فعالیتها با احکام اسلامی مطابقت ندارند و فعالیت نامشروع تلقی می‌شوند.

پس از ذکر مقدمه فوق باید گفت همزمان با تصویب قانون بازار اوراق بهادار در اول آذرماه ۱۳۸۴، اولاً اوراق بهادار و ابزارهای مالی که عبارتند از هر نوع ورقه یا مستندی که متضمن حقوق مالی قابل نقل و انتقال برای مالک عین و یا منفعت آن باشد، به استناد بند ۲۴ از ماده ۱ آن قانون معادل هم در نظر گرفته شده‌اند. ثانیاً تعیین و تصویب هریک از ابزارهای مالی قابل معامله در بازار سرمایه مستند به بند ۴ از ماده ۴ همان قانون بر عهده شورایی بورس به عنوان هدایت کننده و مهم ترین رکن بازار سرمایه که تصویب سیاستهای کلان آن بازار را برعهده دارد، می‌باشد. ثالثاً به منظور اعمال ضوابط

نظارتی بر فعالان بازار سرمایه و پیشگیری از سوءاستفاده از عناوین و مشاغل تخصصی و آسیب به اعتماد عمومی به این بازار، قانونگذار در قانون بازار اوراق بهادار فعالیت تخصصی در این حوزه را مستلزم اخذ مجوزهای لازم از نهادهای نظارتی ذیربط نموده است. وفق ماده ۲۸ قانون یادشده، تأسیس نهادهای مالی مصرح در این قانون منوط به ثبت نزد سازمان بورس و اوراق بهادار است و فعالیت آنها تحت نظارت این سازمان انجام می شود. لازم به ذکر است با عنایت به بند ۶ از ماده ۷، صدور، تعلیق و لغو مجوز تأسیس نهادهای مالی که در حوزه عمل شورا نیست از قبیل کارگزاری و یا بازارگردانی از وظایف و اختیارات هیأت مدیره سازمان می باشد. لذا فعالیت و یا معرفی هر شخص در بازار اوراق بهادار تحت عناوینی از قبیل کارگزار، کارگزار/ معامله گر و یا بازارگردان بدون اخذ مجوز از سازمان بورس و اوراق بهادار غیر قانونی بوده و مرتکب به مجازات مقرر در ماده ۴۹ قانون یاد شده محکوم می شود. در همین راستا باید گفت در پی گسترش شرکتهای، نهادهای و مؤسساتی که بدون اخذ مجوز قانونی و با انگیزه سودجویی خود را به عنوان کارگزار، معامله گر، بازارساز و بازارگردان معرفی نموده و تحت عنوان سرمایه گذاری در بازار فارکس، پس اندازها و سرمایه های مردم را از کشور خارج و آنها را در معرض خطر ضرر و زیان فاحش و از دست رفتن سرمایه هایشان قرار می دادند و به منظور بررسی ابعاد مختلف فعالیت اینگونه شرکتهای، کارگروهی متشکل از نمایندگان این سازمان و دستگاههای ذیربط شامل بانک مرکزی، وزارت اطلاعات، دادستانی تهران و صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران تشکیل گردید. از جمله تصمیمات اخذ شده در این کارگروه، صدور اطلاعیه شماره اول سازمان در تاریخ ۱۳۹۰/۰۱/۱۶ مبنی بر اعلام غیرقانونی بودن فعالیت های اشاره شده و هشدار به عموم هموطنان در پرهیز از سرمایه گذاری در اینگونه بازارها بود. اطلاعیه مذکور و همچنین سایر اقدامات دیگر این سازمان که با هماهنگی سایر دستگاههای ذیربط از جمله وزارت اطلاعات صورت گرفته، منجر به تعلیق فعالیتهای غیرقانونی برخی شرکتهای، مؤسسات و نهادهای فعال در این زمینه شد. متعاقب صدور اطلاعیه شماره اول و پس از مکاتبه با دادستان محترم کل کشور به منظور دریافت اطلاعات، اسناد و مدارک مربوط به فعالیتهای، تعداد مشتریان، میزان وجوه جمع آوری شده از مردم و ضررهای وارده به ایشان و نیز میزان وجوه واریزی به حساب شرکتهای خارجی و همچنین سایر اطلاعات مالی مؤثر در تصمیم گیری از این شرکتهای، اطلاعیه شماره دوم این سازمان در تاریخ ۱۳۹۰/۴/۶ منتشر گردید.

قابل ذکر است کارگروه شورای عالی امنیت ملی در تاریخ ۱۳۹۰/۲/۱۴، اقدام به صدور مصوبه ای در همین خصوص نموده است. به موجب مصوبه یادشده کلیه دستگاههای ذیربط از جمله ضابطین دادگستری که به گونه ای از وجود شرکت یا شرکتهای فوق مطلع شوند، مکلف گردیده اند در زمینه جلوگیری از ادامه فعالیت آنها، اقدام و مراتب را به سازمان بورس و اوراق بهادار اعلام نمایند. همچنین سازمان بورس و اوراق بهادار تنها نهاد متولی صدور مجوز برای انجام فعالیت نهادهای

مالی، محسوب گردیده و مکلف شده است تا پس از اطلاع از وجود مؤسسات یا شرکتهای مزبور، در اجرای ماده ۵۲ قانون یادشده، مستندات و مدارک مربوطه را گردآوری و به مراجع قضائی ذیصلاح اعلام کند و حسب مورد موضوع را به عنوان شاکی پیگیری نماید.

بناء علی هذا؛ با عنایت به ضرورت اقدام همه جانبه و گسترده در زمینه مقابله با فعالیتهای مخرب و نیز دفاع از منافع ملی کشور و حمایت از پس انداز کنندگان و صاحبان سرمایه های کوچک و بزرگ و نظر به اینکه هیچ یک از اوراق بهادار و یا ابزارهای مالی مورد معامله توسط شرکتهای فعال در زمینه فارکس در ایران، قبلاً توسط شورای عالی بورس تصویب و اعلام نگردیده و هیچیک از این شرکتهای نزد این سازمان به ثبت نرسیده و مجوز فعالیت اخذ نکرده اند، اطلاعیه جدیدی خطاب به عموم شهروندان منتشر و از کلیه متضررین از فعالیتهای غیرقانونی شرکتهای فعال در بازار فارکس درخواست می گردد تا شکایات خود را به همراه مستندات و مدارک موجود از طریق سامانه اینترنتی ثبت شکایات سازمان بورس و اوراق بهادار (بخش شکایات علیه شرکتهای فعال در بازار فارکس) اعلام نمایند. متعاقب وصول شکایات و در اقدام بعدی با انجام تحقیقات لازم و بررسی های فنی و کارشناسی مدارک و مستندات شکایات واصله و پس از احراز وقوع بزه موضوع بند ۱ ماده ۴۹ قانون بازار اوراق بهادار، مراتب امر در راستای اجرای ماده ۵۲ قانون مشار به دادرسی جرایم رایانه ای اعلام جرم می گردد. با طرح شکایت کیفری، پرونده مربوطه توسط نمایندگان حقوقی سازمان بورس و با عنوان شاکی، مورد پیگیری مقتضی قرار می گیرد. از سوی دیگر شکایاتی که توسط شکات خصوصی مستقیماً در دادرسی یادشده طرح گردیده است، با دستور قضایی به منظور بررسی کارشناسی و اظهارنظر کارشناسی به این سازمان ارجاع می گردد. گفتنی است پرونده های متعددی توسط این سازمان در دادرسی یاد شده اعلام جرم گردیده و یا رأساً توسط شکات خصوصی در آن دادرسی مطرح گردیده و انجام تحقیقات در ارتباط با آنها به این سازمان ارجاع گردیده است که در هر دو مکانیسم فوق الذکر با دستور قضایی صادره از سوی دادستانی و شعبه رسیدگی کننده، کارشناسان حقوقی این سازمان به عنوان ضابط دادگستری، دادرسی رسیدگی کننده را در انجام تحقیقات مقدماتی و تکمیل مستندات و مدارک یاری می کنند. در همین راستا اقدامات مقتضی نظیر دعوت از شکات و متهمین پرونده و اخذ اظهارات ایشان، بررسی مدارک و مستندات تقدیمی طرفین دعوا، تحصیل نظریه کارشناسی و فنی کارشناسان مالی و سایر اقدامات مورد نیاز انجام و در پایان اظهارنظر این سازمان در قالب لایحه یا نظریه خبره تقدیم شعبه رسیدگی کننده می گردد. لازم به ذکر است در صورتی که در جریان انجام تحقیقات و تکمیل مستندات، وقوع جرایم مالی و عمومی دیگری مانند کلاهبرداری یا پولشویی احراز شود، جرائم مذکور نیز به دادرسی مربوطه اعلام می شود.